

Vlada Crne Gore
Potpredsjednik Vlade za ekonomsku
politiku i finansijski sistem

Adresa: Karađorđeva bb,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 482 828
fax: +382 20 482 926
www.potpredsjednikekon.gov.me

17. decembar 2019.

Poštovani predstavnici medija,

Poštovani proizvođači i preduzetnici,

Uvaženi međunarodni partneri,

Poštovane kolegice i kolege,

Hvala vam što smo danas zajedno i što smo u prilici da se podsjetimo naših zajedničkih rezultata u protekle tri godine i u godini koja je na izmaku.

Hvala svima vama na doprinosu u ostvarivanju brojnih, konkretnih, značajnih i mjerljivih rezultata.

Najbolja potvrda toga je prošla godina kada je ukupna naša ekonomija rasla po stopi od 5,1%, **u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva** imali smo stopu rasta bruto vrijednosti proizvodnje **od 6,7%**.

Ohrabruju nas i ovogodišnji trendovi, posebno realno razumijevanje i suočavanje sa potrebom da dosta toga treba još zajedno da uradimo i unaprijedimo.

Kao i do sada: uz ključni doprinos vrijednih domaćina, posvećenih preduzetnika, zaposlenih u sve brojnijim pogonima, sve jačim institucijama i sve brojnijim stručnim službama.

Zbog toga ću sve ove iskorake označiti kao domaćinske, preduzetničke i posebno evropske.

Evropske, jer svjedočimo sve izdašnjoj podršci iz EU pretpristupnih fondova, uz brojne druge međunarodne i bilateralne projekte.

I ovom prilikom želim da istaknem i da se zahvalim svima vama na opredjeljenju i na istrajavanju, na otvorenom partnerskom pristupu, na komunikaciji koja nije bila administrativna, opterećena birokratskim pristupom i razlikama bilo koje vrste – **naprotiv**.

Za nas su dragocjene bile sugestije i kritička zapažanja, koja smo shvatali kao važne i potrebne poruke da podešavamo naše procedure i aktivnosti.

Posebnu snagu i vrijednost davao nam je terenski pristup našem radu. Najvažnije i najčešće adrese rada su bile i ostale adrese na kojima se proizvođači i preduzetnici nose sa problemima, lokalne zajednice, koje imaju potrebu da unaprijede infrastrukturne i druge uslove za život.

Stručne i savjetodavne službe bile su posebno vrijedne. U prethodne tri godine obavile su 32.000 terenskih posjeta. I sam sam u protekle tri godine imao 290 terenskih posjeta, a u ovoj godini 90.

I naši evropski partneri su bili na terenu sa željom i obavezom da evropsku podršku zajedno učinimo vidljivom i da pokažemo vrijednost i značaj evropskih integracija, kroz sve brojnije evropske simbole na našoj novoj ekonomskoj mapi u sektoru poljoprivrede.

Sa nama su bili na terenu predstavnici Svjetske banke, IFAD-a i drugih međunarodnih projekata.

U otvorenoj i partnerskoj saradnji sa Privrednom komorom i nadležnim odborima unutar Komore, radili smo na unapređenju poslovnog ambijenta i na promociji domaćih proizvoda, uz uključenost Nacionalne turističke organizacije.

Važnu ulogu su imali predstavnici udruženja proizvođača, predstavnici struke, nauke, predstavnici medija...

Dragi prijatelji,

Danas je Ministarstvo domaćin svima vama, da zajedno, predstavimo postignute rezultate, jer smo ih zajedno i ostvarili.

Sredstva podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju rasla su iz godine u godinu. Pokrenuli smo nove mjere, koje su bile izraz uvažavanja specifičnosti crnogorskog poljoprivrednog sektora, veličine naših gazdinstava i farmi, usmjeravajući podršku ka malim proizvođačima, šireći obuhvat korisnika podrške, obezbjeđujući dodatne stimulanse za mlade proizvođače, što je sve bilo istovremeno i prilagođavanje evropskom modelu podrške. Sa takvim pristupom nastavićemo i u narednom periodu, kako bi našu agrarnu politiku usaglasili sa Zajedničkom evropskom poljoprivrednom politikom, i kako bi naši farmeri dobili što više novca iz evropskog budžeta.

Kroz programe bespovratne podrške od 50-70%, u protekle tri godine podržali smo:

- Nabavku preko 5.000 komada mehanizacije i opreme za primarnu proizvodnju, i oko 12.000 komada opreme za preradu,
- Izgradnju i rekonstrukciju oko 40.000m² prostora za primarnu proizvodnju i preradu,
- Nabavku oko 5.000 grla krupne i sitne stoke,
- Nabavku oko 3 miliona komada sadnog materijala,

Zasnovano je preko **350ha** novih zasada u vinogradarstvu i voćarstvu. U prethodne tri godine isplaćeno preko **3,6 miliona eura** direktne podrške za **biljnu proizvodnju** za oko 15.000 hiljada proizvođača.

- Proširen je obuhvat korisnika premija u stočarstvu. Ove godine podršku je ostvarilo preko 5.200 farmera.

U prethodne tri godine isplaćene su premije za oko 140 miliona litara mlijeka.

Rastu količine otkupljenog mlijeka. Procjena je da će do kraja ove godine mljekare otkupiti oko 28 miliona, ili preko 80 miliona litara u posljednje tri godine. Zbog povećanja premija za kvalitet i povećanog učešća mlijeka EU kvaliteta, proizvođačima mlijeka ove godine biće isplaćeno skoro 2 miliona eura, što je 15% više u odnosu na prošlu godinu.

Mjera podrške preradi mlijeka na gazdinstvu koju smo uveli prije dvije godine i u ovoj godini je imala trend rasta i broja korisnika i količina mlijeka prerađenog na gazdinstvima. Podrškom je obuhvaćeno 1.534 korisnika koji su prerađili 31 milion litara mlijeka, i proizveli 3.600 tona raznih mlječnih proizvoda.

O značaju ove mjere najbolje govori podatak da je za dvije godine broj korisnika povećan sa 278 na 1.534, da su sva ta gazdinstva uvedena u sistem bezbjednosti hrane i da su dobijeni podaci o načinu plasmana preko 3.600 tona sira i kajmaka.

Ove godine počeli smo implementaciju **Programa – „Voće, povrće, mlijeko i mliječni proizvodi za škole“**, sa ciljem stvaranje zdravih prehrambenih navika naših osnovaca, kroz povećanje unosa svježeg voća i povrća i mlijeka i mliječnih proizvoda, te podizanja svijesti o značaju zdravih prehrambenih navika. Pilot projekat počeli smo prije dva mjeseca i do kraja kalendarske godine će biti podijeljeno oko 25.000 obroka u sedam osnovnih škola na teritoriji četiri opštine. U narednim godinama planiramo da proširimo obuhvat škola širom Crne Gore.

Raste i **podrška pčelarstvu**. U protekle tri godine za podršku pčelarstvu opredijeljeno je preko 800 hiljada eura, a u 2019. oko 370 hiljada. Nastavili smo sa podrškom mladim pčelarima početnicima. 311 mladih dobilo je 1.123 pčelinja društva.

Nabavljena je i puštena u rad savremena oprema za preradu i pakovanje meda.

Povodom obilježavanja Svjetskog dana pčela, u saradnji sa ambasadam Slovenije održan je prvi medni doručak sa našim najmlađima.

U cilju očuvanja stabilnosti tržišta i dohotka proizvođača, blagovremeno smo pokrenuli dozvoljene tržišno interventne mjere za šta je u prethodne tri godine opredijeljeno oko pola miliona eura. Tokom posljednje tri godine podržan je otkup oko 5.000t maline, lubenice i krompira.

Nastavljamo sa brigom o penzionerima i proizvođačima pa smo i ove godine **otkupili preko 12.000 jagnjadi** koje su penzioneri dobili po povlašćenim cijenama.

Raste broj osiguranja od štete na usjevima, stočnom fondu i poljoprivrednim objektima. **Nastavili smo program** sufinansiranja premije osiguranja u iznosu do 50% polise osiguranja. U 2017. godini imali smo 64 zaključena osiguranja, a u 2018. godini 141, dok do novembra ove godine imamo 236 zaključenih osiguranja. Po ovom osnovu isplaćeno je preko 270 hiljada € podrške.

Poljoprivreda kao proizvodnja pod otvorenim nebom u kontinuitetu je izložena brojnim izazovima, na koje su posebno osjetljiva mala gazdinstva i proizvođači.

Ponosni smo što smo bili sa njima i zajedno se suočavali sa izazovima. I kada je poslije požara trebalo pomoći u zbrinjavanju porodice i izgradnji nove kuće za farmera u Šavniku,

i kada je prepoznata potreba da se obezbijedi solarno napajanje električnom energijom na katunu u Dragoševcu na Sinjajevini,

i kada je interventno trebalo snabdjeti vodom stočare u bezvodnim područjima,

i kada je trebalo izgraditi novu osnovnu školu na Pandurici u Pljevljima.

Bili smo zajedno sa poljoprivrednicima na ovim i brojnim drugim mjestima.

Bili smo zajedno da čujemo, da razumijemo, da se dogovorimo i da pomognemo.

Bili smo zajedno i bićemo i ubuduće.

Ostvarili smo dobre rezultate u **politici kvaliteta**. Naši proizvođači sve više prepoznaju interes da se udružuju i da svoje specifične i autohtone proizvode učine prepoznatljivijim na tržištu, kroz zaštitu naziva.

Danas je zaštićeno sedam naziva poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda:

- „Njeguški pršut“,
- „Crnogorski pršut“,
- „Crnogorski goveđi pršut“ i „Crnogorska stelja“,
- „Pljevaljski sir“,
- „Durmitorski skorup“ i
- „Kolašinski lisnati sir“.

Nastavlja se trend **rasta broja proizvođača u organskoj proizvodnji**. U 2019. godini registrovano je 400 proizvođača, što je za 22% više u odnosu na 2018. godinu.

Svaki poljoprivredni sektor ima svoje specifične potrebe, zahtjeve, procedure, specijalizovana znanja i materijalne i tehničke pretpostavke koje su potrebne za uspješan rad.

Brojne su potrebe koje poljoprivrednici ne mogu zadovoljiti individualnim naporima i sredstvima. Jedan dio potreba poljoprivrednici zadovoljavaju kroz rad udruženja, a stručne, savjetodavne i administrativne potrebe u mreži Savjetodavnih službi Ministarstva i Agro biznis centara.

U pojedinim sektorima postoje realne potrebe zbog kojih smo pokrenuli projekte:

- Kuće meda u Danilovgradu – kuće svih pčelara,
- Kuće voća u Andrijevići – kuće svih voćara,
- Kuće poljoprivrede u Bijelom Polju – kuće svih poljoprivrednika Sjevera i
- Kuće maslina u Starom Baru – kuće svih maslinara.

U ovim kućama proizvođači će moći dobiti sve što im je potrebno za njihov biznis: i nova znanja i savjete i razmjenu iskustava i nabaviti specifične materijalne pretpostavke po povoljnim uslovima.

Ministarstvo poljoprivrede je u prethodne tri godine podržalo 173 projekta nevladinih organizacija u iznosu od preko 1.200.000 eura. Podrška je rasla iz godine u godinu.

Nastavićemo da jačamo partnersku saradnju sa civilnom sektorom na projektnom principu, uvažavajući sektorske potrebe i prioritete i težeći distribuciji sredstava ka svim regionima.

Izdvajanja za mjere ruralnog razvoja su iz godine u godinu sve veća.

Program podrške mladim farmerima pokrenuli smo prije dvije godine. U tom periodu smo podržali 143 mlada farmera sa po 10.000€ bespovratnih sredstava. Posebno nas raduje činjenica da je 70% korisnika ove podrške sa sjevera Crne Gore.

Sa ciljem smanjivanja šteta od posljedica suše tokom posljednje tri godine podržali smo 204 proizvođača za izgradnju bunara i bistijerni. Ukupna dubina bunarskih bušotina iznosi 7.200 metara, a zapremina izgrađenih bistijerni 2.150m³, a za podršku je izdvojeno oko pola miliona eura.

Nastavili smo podršku očuvanju tradicije kroz premije za izdig na katune. U poslednje tri godine u prosjeku 1.300 stočara koji izdižu na katune podržano je sa oko 640 hiljada €.

Podržali smo poboljšanje uslova za 124 korisnika katuna od kojih je 99 adaptiralo prostorije ili riješilo pitanje vodosnabdijevanja, a 25 ugradilo solarne panele. Iznos ove podrške je oko 220 hiljada €.

Posvećeno smo radili i na unapređenju **infrastrukture**. Podržano je preko 150 projekata lokalne infrastrukture u saradnji sa opštinama, mjesnim zajednicama, udruženjima, poljoprivrednim proizvođačima. U tu svrhu uloženo je oko 2,2 miliona €.

U prethodnje dvije godine intenzivirana je realizacija projekta koji Vlada realizuje sa Međunarodnim fondom za razvoj poljoprivrede **IFAD-om**, ukupne vrijednosti 13,6 miliona €. Izgrađeno je 55 dionica asfaltnih ruralnih puteva u 7 crnogorskih opština - Nikšić, Bijelo Polje, Berane, Mojkovac, Petnjica, Žabljak i Šavnik, ukupne dužine oko 39km i vrijednosti preko 2,6 mil.€, kao i 26 projekata za vodosnadbijevanja ukupne vrijednosti 1 mil.€. Procjenjuje se da preko 17.000 korisnika ima direktnu korist od ovih investicija.

U komponenti za podršku klasterima podržano je oko 3.000 korisnika i iznos ukupne podrške je 500.000 eura.

Uspješno realizujemo projekat MIDAS sa Svjetskom bankom. Realizacijom ovoga projekta vrijednog 30 miliona eura unaprijedićemo sistem bezbjednosti hrane, kroz rješavanje problema životinjskog otpada, unaprijediti sektor ribarstva, kako kroz izgradnju infrastrukture tako i kroz grantove za nabavku ribarske opreme. Nastavićemo jačanje poljoprivrede kroz podršku diverzifikaciji i sistemima direktnih plaćanja, podršku otkupnim centrima i unapređenju brojnih registara i informacionih sistema.

Kroz IPARD like programe realizovano je oko 424 projekta ukupne vrijednosti investicija preko 19 mil. € za koje su korisnici ostvarili bespovratnu podršku od blizu 9 mil. €.

Ovim programom podržano je 347 projekata za unapređenje primarne proizvodnje, a za unapređenje prerađivačkog sektora 77 projekata.

U okviru investicija u preradi angažovano je oko 1.400 zaposlenih, od čega 258 novozaposlenih i oko 8.000 kooperanata.

Realizacijom ovih investicije naš sektor prerade je bogatiji za 54 objekta koji zadovoljavaju I kategoriju standarda bezbjednosti hrane.

U okviru velikog IPARD-a značajne aktivnosti i značajne investicije su realizovane kroz dva javna poziva, za podršku preradi i za podršku primarnoj proizvodnji.

Za **podršku preradi** realizuje se 19 ugovora ukupne investicije od 11,9 miliona eura, a očekivana bespovratna podrška je 4,9 miliona. Određen broj investicija je već završen, a ostale su u punom zamahu.

Realizacijom ovih investicija osiguraće se 766 postojećih radnih mjesta, otvoriti oko 85 novih i obezbijediti plasman za oko 7.000 kooperanata.

Na ovih 19 investicionih adresa širom Crne Gore, podržana je izgradnja i rekonstrukcija objekata i nabavka opreme za sektore: prerade mesa, mlijeka, vinarstva i prerade voća i povrća.

Ove investicije povećaće kapacitete naše prerađivačke industrije za:

- Preradu novih 15 miliona litara mlijeka,
- Proizvodnju novih 5 miliona kilograma mesnih prerađevina uz dvije nove klanice,
- Proizvodnju novih 700 hiljada kilograma pršuta i
- Proizvodnju novih 150.000 litara vina.

Za **podršku primarnoj proizvodnji** potpisano je 245 ugovora ukupne vrijednosti investicija od preko 17 miliona eura i očekivanom podrškom od preko 9,5 miliona eura.

Ovim investicijama osiguraće se 415 radnih mjesta i otvoriti 199 novih.

Ugovorena je nabavka 185 traktora i oko 200 komada različite priključne mehanizacije.

Izgradiće se ili rekonstruisati 43 objekta, 11 plastenika i 13 objekata za smještaj stoke. Planirano je podizanje ili rekonstruisanje 10 zasada iz sektora voćarstva ili vinogradarstva.

Podsjećam da je drugi poziv za mjeru prerade otvoren do 20. decembra. Najavljujem da ćemo u I kvartalu naredne godine objaviti novi javni poziv za primarnu proizvodnju, kao i da smo u završnim procedurama za dobijanje akreditacije za mjeru diverzifikacije aktivnosti u ruralnim područjima i da ćemo do sredine iduće godine objaviti prvi javni poziv i za tu mjeru.

Dakle, samo kroz IPARD program u 2019. godini realizuje se 264 ugovora ukupne vrijednosti investicija od preko 28 miliona eura uz očekivanu bespovratnu podršku 14,4 miliona eura.

Od toga je 151 korisnik iz sjevernog, 98 iz centralnog i 15 iz južnog regiona.

Značajan doprinos uspješnoj realizaciji brojnih programa podrške dao je i IRF. Ovom prilikom im se zahvaljujem na tome u ime poljoprivrednih proizvođača i preduzetnika. Siguran sam da ćemo takvu saradnju nastaviti i ubuduće i da ćemo zajedno prepoznati mogućnosti ubrzanja procedura.

Svjedočimo vidljivim efektima valorizacije poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini, koji smo pokrenuli prije dvije godine, za koji je probuđeno veliko interesovanje domaćih i stranih investitora.

Na više od 400 hektara poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu u opštinama Ulcinj, Kotor, Podgorica i Nikšić zasnovana je intenzivna poljoprivredna proizvodnja.

Podignute su značajne površine pod plastenicima, novim vinogradima, voćnjacima, maslinjacima i zasadima ljekovitog i aromatičnog bilja.

Prethodne tri godine su pokazale punu opravdanost formiranja direktorata za ribarstvo, kao važnu pretpostavku za rješavanje problema, ostvarenja realne vizije razvoja, uz prilagođavanje ciljevima Zajedničke ribarske politike EU.

Broj zahtjeva za podršku porastao za 47% a iznos isplaćenih sredstava veći za 58%.

Naročito je veliko interesovanje za kupovinu novih plovila. Samo ove godine **nabavljeno je 9 novih plovila i 16 glavnih motora** što će značajno **uticati na efikasnost i efektivnost ulova**, ali i na **bezbjednost samih ribara**.

U skladu sa postavljenim uslovom **povećan je broj ribara koji uredno vode dnevnik ulova.**

Povećani iznos podrške ukazuje i na **veće povjerenje i razumijevanje ribara i administracije, koje se unapređuje iz godine u godinu.**

Slatkovodna akvakultura ima trend povećanja i veći broj korisnika i veće korišćenje sredstva, tako da je u odnosu na 2017 godinu u 2019. godini iznos isplaćenih sredstava veći za 65%.

Sa ciljem suzbijanja nelegalnog ribolova Ministarstvo je u junu 2017. godine formiralo Radna grupu u kojoj su pored predstavnika svih nadležnih institucija i predstavnici civilnog sektora.

Ovakav vid saradnje je dao odlične rezultate i biće nastavljen i u narednom periodu.

U cilju daljeg unapređenja kontrole na Skadarskom jezeru i borbe protiv nelegalnog ribolova, Ministarstvo je u okviru projekta MIDAS II nabavilo termalnu kameru koja je omogućila kontrolu aktivnosti na blizu 70% teritorije Skadarskog jezera. Pored Ribarskog monitoring centra u Direktoratu za ribarstvo pristup termalnoj kameri je obezbijeđen Upravi policije i Nacionalnim parkovima.

Na međunarodnom planu uspjeli smo da za naše ribare izborimo drugačiji tretman u odnosu na ostale zemlje Jadranskog mora od kojih se tražilo smanjenje broja ribolovnih dana.

Da nijesmo ušli u pregovore **sa EK Crna Gora bi** u narednom periodu **morala da ostane na broju od 900 ribolovnih dana** godišnje i **ne bi mogla da poveća svoj kapacitet ribolovne flote.**

Nakon pregovora, EK se saglasila da se navedena ograničenja ne odnose na Crnu Goru i **da možemo da povećamo kapacitet za ulov za 50%** i da možemo povećati broj **ribolovnih dana do 3.000.**

Podsjećam da smo u prošloj godini u pregovorima sa EU postigli da pravo na ulov sitne plave ribe povećamo sa 40 na 2.500 tona.

Zbog svega ovoga koristim ovu priliku da se zahvalim našim partnerima iz EU na razumijevanju pozicije crnogorskog sektora morskog ribarstva i razumijevanju naše argumentacije, da nije pravedno zaustaviti naš razvoj zbog prelova drugih, koji su imali nekontrolisan razvoj i neodrživo korišćenje ribljih resursa. Hvala im na razumijevanju važnosti ovoga sektora i sa socijalnog aspekta, i sa aspekta očuvanja naše tradicije i komplementarnosti sa našim turizmom. Čestitam i na istrajnosti i mudrosti našeg pregovaračkog tima.

Ostvarili smo značajne iskorake u oblasti bezbjednosti hrane, koja obuhvata i zaštitu zdravlja životinja i zdravstvenu zaštitu bilja. **Uspostavljen je efikasan sistem bezbjednosti hrane usaglašen sa standardima EU – sistem koji je, sa pravom možemo reći, zavrijedio povjerenje potrošača.**

U cilju zaštite zdravlja ljudi intenzivno se radi na kontroli hrane iz uvoza, a na unutrašnjem tržištu nadzire se i kontroliše hrana po principu – „od njive ili farme do trpeze“.

Samo u ovoj godini, spriječen je uvoz i stavljanje na tržište oko 1.100 tona hrane koja nije odgovarala parametrima bezbjednosti i kvaliteta. Ukupno, u posljednje tri godine, na granici je zaustavljen ulazak više od 3.200 tona nebezbedne i nekvalitetne hrane.

Najveći broj subjekata koji posluju hranom, svoje proizvođačke pogone su doveli do nivoa potpune usaglašenosti sa EU zahtjevima za bezbjednost hrane. Danas imamo 287 takvih objekata.

Podsjećamo da smo 2014. godine, kada je prvi put urađena kategorizacija objekata, imali samo 14 objekata usaglašenih sa EU zahtjevima.

Time smo unaprijedili bezbjednost hrane na crnogorskom tržištu i ojačali konkurentnost crnogorskih proizvođača i otvorili EU tržište za crnogorske proizvode.

Povećali smo i broj proizvodnih objekata koji imaju EU izvozni broj. Na listi objekata koji svoje proizvode mogu plasirati na EU tržište nalazi se 18 crnogorskih proizvođača, a stvaraju se uslovi za dalje povećanje.

Istovremeno, u sistem bezbjednosti hrane uveli smo 1.600 poljoprivrednih gazdinstava.

Nastavljamo da jačamo laboratorijske kapacitete. Opreмили smo najsavremenijom opremom laboratorije: za mljekarstvo, med i vino, a unapređujemo i veterinarske i fitosanitarne laboratorije.

U borbi sa naročito opasnim zaraznim bolestima životinja, pokazali smo punu spremnost da ovom izazovu odgovorimo na efikasan način.

Već tri godine nemamo pojave bolesti kvrgave kože i plavog jezika, zavaljujući preventivnoj vakcinaciji, a preduzete su brojne mjere na prevenciji pojave drugih bolesti.

Osnivanje Savjeta za zaštitu životinja pokazalo se kao dobra odluka. Preduzete su aktivnosti na stvaranju pretpostavki za rješavanje brojnih izazova u ovoj oblasti, posebno u dijelu odgovornog vlasništva nad psima i kontroli ove populacije, kroz mjeru čipovanja pasa i pripremu Strategije za kontrolu populacije pasa, i druge brojne mjere.

U sektoru šumarstva postignuti su ohrabrujući rezultati.

Postupak dodjele šuma na korišćenje sproveden je transparentno i bez kašnjenja, sa jasnim i jednakim pravilima za sve učesnike.

Prihodi su značajno uvećani po svim osnovama. **Ove godine će biti 7,1 milion €, što predstavlja povećanje od 20% u zadnje tri godine**, Takođe, obezbijeđena je 100% naplativost potraživanja iz prethodne dvije godine.

Produžena je **Odluka o ograničenju izvoza drvnih sortimenata i izvoz trupaca manji 41 put** nego u 2016. godini.

Odlučnim i efikasnim kontrolama značajno je smanjena bespravna sječa.

Povećan je izvoz rezane građe za preko 2 miliona eura ili 14,9% u odnosu na 2018. godinu.

Izvoz peleta veći je za 1,3 miliona eura u odnosu na prošlu ili 3,5 puta u odnosu na 2016. godinu.

Proizvodnja namještaja je 68,9% veća u odnosu na prošlu godinu.

Ukupni ostvareni prihod u oblasti šumarstva i drvoprerade u ovoj godini će nadmašiti **110 miliona €** što je za **33,3%** više nego u 2016. godini, a u istom periodu se **povećao i broj zaposlenih za 523.**

U toku su završne aktivnosti na uvođenju **novog koncepta organizovanja šumarstva, koji će unaprijediti gazdovanje našim šumama.**

U ovoj godini posebna pažnja je posvećena **pošumljavanju**, posebno onih prostora koja su zadnjih godina bila ugrožena šumskim požarima i zasađeno je oko 750.000 sadnica.

U prethodne tri godine posađeno je 1.800.000 sadnica.

U oblasti lovstva uspostavljeno je kvalitetno partnerstvo sa Lovачkim savezom Crne Gore i lovačkim društvima – korisnicima lovišta.

Lovački savez učestvuje u nizu međunarodnih projekata od značaja za zdravlje ljudi i održivi razvoj prirode i divljači.

Nastavili smo sa usklađivanjem zakonodavstva u ovoj oblasti sa evropskim.

Rezultat dugogodišnjeg partnerskog i napornog rada u lovstvu Crne Gore je evidentan. To najbolje ilustruje rast brojnosti svih vrsta divljači, što su potvrdili i evropski eksperti.

Nova vrijednost i značaj za razvoj lovstva su i novi lovački domovi koji su izgrađeni ili se grade u Pljevljima, Gusinju, Herceg Novom, Bijelom Polju, Petnjici, Zeti, Velimlju i na Žabljaku.

U oblasti vodoprivrede u prethodne tri godine iz nacionalnog budžeta i međunarodnih fondova obezbijedili smo više od 30 miliona eura za projekte unapređenja upravljanja vodnim resursima i obezbjeđenja kvalitetnog vodosnabdijevanja stanovništva, posebno u ruralnim područjima.

Realizovana su **132 projekta izgradnje vodovoda, hidrogeološki istražni radovi i izgradnja površinskih akumulacija**. Postavljeno je preko **130 km primarne i 40 km sekundarne vodovodne mreže**. Preko 10.000 domaćinstava je dobilo vodu.

Samo u ovoj godini Programom podsticanja projekata u vodoprivredi opredjeljeno je preko **milijon eura**, i gradi se **31 vodovod**. Zaključno sa novembrom postavljeno je 30 km primarne i 10 km sekundarne vodovodne mreže.

U okviru uspostavljanja monitoringa podzemnih voda, uz **podršku IPA projekta**, tokom 2018. godine, izvedeno je istražno bušenje bezvodnih terena u dužini od **1.200 metara**. Ukupno je izvedeno **1.074 metra pozitivnih bušotina**.

Ovaj projekat nastavljamo u okviru novog **IPA projekta**, kojim su odobrena sredstva i za novih 1.500 metara istražnog bušenja koje će početi u **junu 2020. godine**.

U okviru IPA projekta pripremljeni su **Planovi upravljanja rječnim slivovima** (Jadranskim i Dunavskim), kao najznačajnijeg mjerila za upravljanje vodama u okviru poglavlja 27.

U saradnji sa Svjetskom bankom i bespovratnu podršku Globalnog fonda za životnu sredinu i Specijalnog fonda za klimatske promjene pripremaju se **Glavni projekti izrade multifunkcionalnih nasipa na Grnčaru i Limu**, za opštine Gusinje, Plav, Andrijevića, Berane, Bijelo Polje, a za šta je izdvojeno **500 hiljada eura iz bespovratnih sredstava**.

U okviru novog regionalnog Programa Svjetske banke Sava-Drina Koridor, ugovoreno je da se finansiraju **infrastrukturni radovi** izgradnje nasipa na Grnčaru i Limu u vrijednosti od **20 miliona eura, sa početkom već u prvoj polovini 2020. godine**.

Odobren je prvi projekat u regionu od strane Adaptacionog fonda, za zaštitu od poplava i uređenja korita rijeka Bojane i rijeke Gračanice u iznosu od **1,3 miliona eura**. Projekat se implementira u saradnji sa UNDP-jem.

U okviru obezbjeđivanja protočnosti desnog rukavca rijeke Bojane, nastavljeno je ispumpavanje materijala. **Uklonjeno je 140.000 m³ materijala**, a koji je dijelom iskorišćen za revitalizaciju i proširivanje plaže na Adi Bojani, čime smo dobili novu plažu u površini oko **30.000m²**.

Nakon pauze od 4 godine započeta je proizvodnja kisjele vode Rada i počela je sa radom nova fabrika za flaširanje vode sa izvorišta Veliki Maljen u Šavniku.

Dragi prijatelji,

Ovakvi ohrabrujući rezultati svima nama ulivaju dodatno zadovoljstvo i optimizam, ali i obavezu za naš dalji zajednički rad i nova pregnuća.

Hvala!